

Fra Accademia Pontifica de Nuovi Lincei.

Atti. Anno X, Sess. III, Sess. IV, Sess. V. Roma.

Prof. P. Volpicelli sugli Spezzamenti diversi che puo subire un dato numero. Roma 1857.

Prof. P. Volpicelli sulla Elektrostatica induzione quarta communicatione. Roma 1857.

Fra Docteur Delcoux de Savignac.

Recueil de Mémoires sur la Pharmacologie, la Pathologie et la Thérapeutique Médicales.

Mødet den 18de Februar.

Herr Conferentsraad *Madvig* foredrog Bemærkninger om to Huller og nogle Forvanskninger i Texten af Livius' romerske Historie.

Textkritiken af de gamle græske og romerske Forfattere hører ikke til de Æmner, der pleie at behandles eller i synderligt Omfang egne sig til at behandles i vort eller lignende Selskabers Sammenkomster. Det synes dog ikke upassende, at en Art af Undersøgelse, der optager saameget af mange Philologers Flid og Virksomhed og indenfor visse Grændser har saamegen Betydning for dem alle, ogsaa stundom fremtræder i en almindeligere Kreds og der søger at vække rigtig Forestilling om dens Formaal, Fremgangsmaade og Sikkerheden af dens ved rigtig Fremgangsmaade vundne Resultater. Conferentsraad *Madvig*, der er beskæftiget med at redigere en talrig Række af Textforbedringer til Livius, opstaaede under gjentagen Sysselsettelse med denne for Kundskab om romersk Historie, romerske Indretninger og romersk Sprog saa vigtige Skribent, fremlagde

som Prøve heraf Bemærkninger om nogle faa Steder i 8de og 9de Bog, og det saadanne, i hvilke deels Textkritiken kommer i umiddelbar Berørelse med Historien, idet hine to Bøger indeholde et Afsnit af Begivenheder (den saakaldte store latinske Krig, de campaniske og en Deel af de samnitiske Krige, Aar 341-303 før Christus), for hvilket Livius er den eneste sammenhængende og lidt fyldige Kilde, saa at enkelte Textfeil, og da især Huller, hos ham faae større Betydning, deels Forhold træde frem, der ere af Vigtighed for Bedømmelsen af Livius' Text i det Hele. Foreløbig angaves kort, hvorledes hver Dekade (hvert Afsnit af 10 Bøger) af Livius har sin særskilte Overlevering gennem Haandskrifter, hvorledes den første Dekades nu eksisterende Haandskrifter alle ere udgaaede fra et Stammehaandskrift fra omtrent A. 400 efter Christus, men muligviis igjennem en endnu sildigere fælles Kilde, og hvorledes de heraf afledede Haandskrifter indbyrdes forholde sig til hverandre, idet et Florentiner- og et Pariserhaandskrift staae i første Række med Hensyn til Ælde og Paalidelighed trods alle Feiltagelser, og dernæst følge et Par andre, der, skjøndt mindre paalidelige, dog ere frie for de grove vilkaarlige Forvanskninger og uheldige Rettelser, der, udgaaede fra et fælles Udspring, ere udbredte over alle de øvrige, derved i det Enkelte saagodtsom aldeles betydningsløse Haandskrifter. At imidlertid af de to førstnævnte Haandskrifter det florentinske endnu staaer en Grad over det parisiske, og i hvilken Retning, oplystes ved et hidtil urigtig læst Sted i Bog IX Cap. 30 § 3, hvor der nemlig i Udgaverne, ligesom i Pariserhaandskriftet og i alle de derefter i Rækken følgende, staaer *duo imperia* som Betegnelse for to offentlige Hverv, der ikke efter romersk Forestilling og Sprogbrug paa nogen Maade kunne betegnes med dette Navn; men dette findes i Florentinerhaandskriftet kun som en tilskreven Rettelse af anden Haand, medens der oprindeligt staaer *duosferia*, hvorefter skal læses *duo ministeria*. Derefter behandlede først et Sted i Bog VIII Cap. 23 § 10, hvor det bevistes, at der i den her givne Beretning om Begivenhederne

i Aaret 327 før Christus (Forhandlinger med Samniterne, Krigserklæring, Romernes Beleiring af Palæpolis) er et ved Tabet af et Blad af Grundhaandskriftet opstaaet Hul, som i den sædvanlige Text (*legati Romani cum se, non quo hostis vocasset, sed quo imperatores sui duxissent, ituros esse respondissent, iam Publilius inter Palæpolim Neapolimque loco opportune capto diremerat hostibus societatem auxilii mutui*) røber sig i en aldeles urimelig Sammenknytning af en Forsætning om et Svar af romerske Gesandter i en Conferents med en Eftersætning om Standpunktet af en Beleiring langt derfra, men som bliver haandgribelig i det florentinske Haandskrift, idet der de tre Ord, ved hvilke Forsætningen fuldendes og en grammatikalsk Sammenhæng er tilveiebragt (*ituros se respondissent*), kun ere tilføiede i Randen af en senere Haand. (Der maa altsaa udgives: — — *sed quo imperatores sui duxissent* *** *iam Publilius* —). Dernæst eftervistes et ganske lignende Forhold i Bog IX Cap. 39 § 4 i Fortællingen om Aaret 310, hvilken Fortælling paa en høist paafaldende Maade springer over fra Begivenhederne i Samnium til dem i Etrurien. Her findes de Ord, hvorved en Slags Overgang og Forbindelse tilveiebringes og Mangelen af et større Stykke (et Blad) dækkes (*interea res in Etruria gestæ*), slet ikke i Florentinerhaandskriftet, men først tilsatte i Randen af Pariserhaandskriftet og derefter indskudte i de andre Haandskrifter, ovenikjøbet paa et galt Sted, saa at de have maattet flyttes. I begge disse Steder fremtræder ogsaa Florentinerhaandskriftet som det, der renest har bevaret det Oprindelige, dernæst Pariserhaandskriftet. Efter Behandlingen af disse Steder fremsattes en Tvivl og Formodning om Bog VIII Cap. 8 § 19. Det Slag mod Latinerne og Campanerne, hvori P. Decius Mus devoverede sig, siges (— men vi have med Undtagelse af Livius kun aldeles fragmentariske eller meget sildige Angivelser —) at være leveret ved Vesis; men hvor Vesis, der er saa ubekjendt, at man ikke veed, om det er en Flod (Bæk) eller en By, har ligget, derom indeholdes kun en Angivelse i Livius' Ord: *haud*

procul radicibus Vesuviï montis. Conferentsraad M. søgte nu at eftervise, at Slaget efter alle daværende Forhold og efter de bestemteste Antydninger hos Livius selv (Cap. 6, Cap. 10 *Minturnæ*, Cap. 11 *Vescia*) ikke kan være forefaldet saa sydligt, men maa have staaet omtrent 9 geographiske Mile nordvestligere i Nærheden af Floden Liris (Garigliano), maaskee ved Bjerg- og Høilandet omkring Vescia (*Vescini montis*). Om Vesuvius er kommet ind ved en Skrivfeil i Afskrifterne af Livius eller ved en Feiltagelse af Livius selv og Misforstaaelse (Feillæsning) af hans Kilde, kan ikke afgjøres.

Til Slutning omtalte Cfrd. M. som Prøve paa de stundom uventet og langveis fra tiltrædende Bekræftelser paa, hvad der af sig selv kunde formodes, en besynderlig Feil i Texten af Bog IX Cap. 16, 13, ved hvilken Livius kommer til i forkeerte Udtryk at sige den Latterlighed, at den berømte Feltherre L. Papirius Cursor »enten ved Øvelse eller sine Kræfters Kraft (*virium vi*) havde erhvervet sig Evne til at taale saare megen Mad og Viin (*victoremque cursu omnium ætatis suæ fuisse ferunt et seu virium vi seu exercitatione multa cibi vinique eundem capacissimum etc.*)«. Ved Sammenligning med et Sted hos den byzantinske Annalist Zonaras (fra det 12te Aarhundrede), der har excerperet Dion Kassios, som atter benyttede Livius, bliver det aldeles sikkert, at Livius vel, idet han i det Hele fremhæver Papirius Cursors kraftige physiske Personlighed, ogsaa har nævnt hans gode Appetit og Kraft til at taale Viin, men at han har henført Øvelsen til det, der antoges at have givet Papirius hans Tilnavn (»Løberen«) og slet ikke brugt det forkeerte Udtryk. Der skal nemlig læses, med Udeladelse af *et: victoremque cursu omnium ætatis suæ ferunt seu crurum vi seu exercitatione multa, cibi vinique eundem capacissimum.*